Parlament d’En Jordi Bilbeny a l’obertura del 20è Simposi sobre la Història Censurada de Catalunya

Autor: Jordi Bilbeny
Data de publicació: 19-11-2021

Paraules d'En Jordi Bilbeny amb què ha inaugurat avui 19 de novembre el 20è Simposi sobre la Història Censurada de Catalunya.

Bon vespre, amics i amigues. Benvinguts, benvingudes:

Al 1988 els psicòlegs Wilkes i Leatherbarrow van dur a terme un experiment a fi de comprendre l’eficàcia emocional de les mentides. Així, van reunir un grup de voluntaris i els van explicar amb tot detall la història de l`incendi d’un edifici. Segons la narració, el foc va començar al soterrani, provocat per unes llaunes de pintura altament inflamable que hi eren emmagatzemades. Quan la sessió era a punt d’acabar, els impulsors de l’experiment van comunicar als assistents que acabaven de rebre una informació nova que desmentia el que els havien exposat: en una inspecció posterior, feta amb més rigor, un equip tècnic va comprovar que a l’edifici no hi havia cap llauna de pintura. Van aportar aquest detall revelador, però a la nova versió no se’ls va oferir cap explicació alternativa sobre l’origen de l`incendi. Al cap d’uns dies es va tornar a citar els voluntaris i se’ls va demanar sobre la causa de l`incendi. El resultat va ser sorprenent: aproximadament la meitat dels participants, tot i recordar perfectament que la informació havia estat degudament desmentida, van respondre que la causa del foc havia estat unes llaunes de pintura que hi havia al soterrani.

Trec la informació d’un article fantàstic del filòsof Joan Garcia del Muro, intitulat «El segrests de la veritat» i publicat al número 224 dels Quaderns de Cristianisme i Justícia, on l’autor reflexiona profundament sobre la transcendència que té als nostres dies dir la veritat i els malabarismes psicològics que fem servir per treure profit de la seva ocultació.

En Garcia del Muro, en ressenyar l’exemple de l’incendi de l’edifici, ens diu: «Curiós de debò, el funcionament de la ment humana: tot i saber perfectament que [la versió exposada] és falsa, preferim mantenir una explicació errònia a no

tenir-ne cap». Segons ell, «després de Wilkes i Leatherbarrow, l'experiment s'ha repetit en circumstàncies diverses i amb narracions diferents, però els resultats han estat molt similars: pràcticament el cinquanta per cent dels participants han preferit mantenir una explicació que sabien que era falsa a quedar-se sense saber què dir».

I afegia: «Vet aquí el poder i l'eficàcia terrible de les mentides. I l'experiment és encara més inquietant si el llegim des del nostre món de la postveritat. És que són ximples aquests polítics que governen el món? És que potser no s'adonen que els fets desmenteixen un cop i un altre les seves mentides?». I ell mateix es responia: «Potser no en són tant, de ximples; potser els ximples som nosaltres per no donar-hi la importància que té. Quan els grans protagonistes de la postveritat menteixen sense cap vergonya són conscients que, fins i tot en el cas que als seus oients els arribés, més tard, la demostració que el que havien sentit era fals, gairebé la meitat es quedarien amb la mentida, si això representava tenir resposta a un problema. Es creurien la mentida si això els proporcionava una explicació simple i convincent a alguna qüestió massa complexa».

I, tot seguit, rubricava, com a colofó i moralitat: «Tant se val que després s'acumulin evidències que la desmenteixin, el poder destructiu de la mentida és immens: un cop l'has acceptat com l'explicació que et convenç, és molt difícil desfer-se'n».

No és pot ser més clar ni més transparent. La reflexió d'En Garcia del Muro, toca de ple l'essència de tot ésser lliure, de tot ésser amb voluntat de llibertat: de llibertat de pensament i de llibertat d'acció. Més enllà d'un àmbit sobre la reflexió de mentida i la veritat, jo crec que interpel·la la nostra forma de comprendre la realitat i de comprendre'ns a nosaltres mateixos. Perquè, si el que veiem ho malinterpretem, qui ens assegura que no ens malinterpretarem també a nosaltres mateixos? I, anant un pas més endavant, si no volem creure el que veiem, si no som capaços d'assumir la realitat tal com és, llavors, ¿com hi podrem construir un espai tangible i concret per viure-hi? Com podrem bastir-hi la casa dels nostres somnis? O, en el llarg procés cap a la llibertat política que ens ocupa i que tant ens preocupa, com serem capaços d'elaborar un camí i una estratègia correcta, si ens pensem que els paranys són inexistents i que l'Estat espanyol és una ONG? Com ens en podrem desempallegar si no fem res més que crear-hi vincles, ponts aeris i submissions covardes?

No serà que ens volem creure el discurs oficial dels fets per no perjudicar els nostres interessos de partit i la nostra seguretat personal? Perquè cal tenir en compte una cosa més: En Garcia del Muro arribava a la conclusió, com hem vist, que, en general, els humans accepten la mentida si «això representava tenir resposta a un problema. Es creurien la mentida si això els proporcionava una explicació simple i convincent a alguna qüestió massa complexa». Però, en el cas concret de la nostra història, i en el cas precís de la mentida que ens ha inoculat la Inquisició i la raó d'estat, la versió falsa i perversa dels fets no ens proporciona cap explicació convincent, ans totalment deformada, grotesca i impossible, de tot en tot, d'empassar. Sí que ens proporciona una resposta. És clar. Però és una resposta que ens fa morir de riure mentre ens sulfura i ens indigna de tan inversemblant com és i de com pot arribar ser de destructiva pel nostre psiquisme i la nostra autoestima.

La història del nostre Poble inventada per la censura d'estat no és un relat casual. Gens casual. Porten segles escrivint-lo, polint-lo, reescrivint-lo i tornant-lo a escriure. No han deixat res a l'atzar. O més ben dit: quasi res. N'han deixat petites engrunes, sovint insignificants i molt difícils de detectar. Però les detectem, les analitzem, les contrastem amb d'altres fragments del nostre passat que han quedat oblidats en llibres, quadres, escultures i tota menar de papers i paperots. I les donem a conèixer. I en construïm un nou relat. És allò de l'Evangeli de Mateu: «La pedra que rebutjaven els constructors ara corona l'edifici». Però, ara que som aquí, és també allò de la Primera Consulta d'Arenys de Munt, que després es va escampar arreu, perquè tothom ho va entendre: tots els qui no teníem ni veu ni vot ens vam convertir en els protagonistes i els forjadors autèntics del nostre propi destí. De les pedres silenciades en vam començar a construir la catedral de la nostra llibertat. D'una llibertat que no pot esdevenir un eslògan, ni un marca. Perquè el nostre somni no és una bossa de patates fregides ni un refresc. El nostre somni és l'autorealització com a éssers lliures i com a poble lliure. I per això ens cal entendre la història, per això ens cal comprendre la realitat: per no equivocar-nos mai més de camí. Per no estimbar-nos mai més. Per no incendiar els boscos dels nostres símbols per tal d'escalfar un plat de llenties. Per no vendre el nostre futur a canvi d'aquestes mateixes llenties. No ens podem tornar a equivocar. I per això som un any més aquí. Per continuar pensant, per continuar treballant, per no perdre el camí de la recerca ni la il·lusió de trobar noves peces de veritat que posin llum a tants segles d'obscurantisme volgut. Per això som aquí, un any més, per dreçar-nos de nou dempeus i continuar fidels al nostre somni. Sense defallença, sense vergonya, sense por. Fidels a nosaltres mateixos, al pensament, a la raó, a la justícia i a la llibertat, que és el mateix que dir fidels per sempre a la vida.

Moltes gràcies a tots i a totes per fer-nos costat. Moltes gràcies per ser-hi.

Jordi Bilbeny